

УДК 33:008:378

**ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА Й ЕКОНОМІЧНА КУЛЬТУРА
СУСПІЛЬСТВА: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ***Тодрина І.В., к.е.н., доцент**inna_todrina@ukr.net**Харківський національний університет міського господарства
імені О.М.Бекетова*

Вивчення економічних категорій, понять, законів – важливий, проте не єдиний аспект економічної освіти. В сучасних умовах як у провідних країнах світу, так і в Україні актуальним є вирішення певних морально-етичних проблем, що виникають в економіці, зокрема соціалізація відносин власності, соціальна рівність, соціальна відповідальність бізнесу тощо. Економічна культура має на меті поєднання етики й економіки. Аналіз походження окремих моральних категорій засвідчує їхній зв'язок з економічними поняттями. Зокрема, одна із заповідей Мойсея засуджувала зазіхання на чужу власність.

В фаховій економічній літературі поняття економічної культури визначається як комплекс уявлень, переконань, звичок, стереотипів поведінки, які реалізуються в економічній сфері суспільства й пов'язані з економічною діяльністю [2, стор. 47]. Сучасні вчені економісти, переймаються проблемою формування економічної культури особи, досліджуючи її як результат процесу економічної соціалізації через призму соціально-психологічного аналізу розвитку особистості [2, стор. 45].

Завдання економічної освіти полягає у формуванні сучасної економічної культури, в перетворенні потрібних економічних знань в модерне економічне мислення, а далі в економічну поведінку індивіда та суспільства.

Сучасна економічна освіта, що сприяє формуванню відповідальної особистості, має на меті формування активних економічних суб'єктів, здатних вирішувати проблеми на мікрорівні та впливати на цей рівень, а також критично ставитися до макроекономічної політики держави. Конкурентоспроможність випускників вишів значною мірою залежить від якості оволодіння економічними знаннями, ступеня економічної культури, вміння мислити і діяти в категоріальній системі сучасної ринкової економіки.

Однією з болючих проблем сучасної економічної освіти, на наш погляд, є співвідношення і взаємозв'язок між базовими та спеціальними економічними дисциплінами. Фундаментом формування сучасного типу економічного мислення у здобувача вищої освіти є і повинно бути системне вивчення базових економічних дисциплін, зокрема, теоретичної економіки, економічної теорії. Це пояснюється тим, що вивчення економічної теорії є своєрідною перепусткою у світ економічних знань, формує базовий, економічний категоріальний апарат, дозволяє реалізувати потребу у пізнанні механізму господарчої діяльності, мотивів та особливостей поведінки різних економічних суб'єктів при прийнятті рішень, законів буття економічної матерії і відповідно впливає на формування модерної економічної культури та світогляду. Цікавим є той факт, що рівень знань українських студентів, які внаслідок військової агресії російської федерації, опинилися за кордоном часто зовсім не відставав від рівня знань їхніх західних однолітків. Проте, вони програють європейським колегам в ерудиції та розвитку ширини світогляду (який, формується в процесі вивчення фундаментальних дисциплін, зокрема філософії, політології, етики, економічної теорії). І саме можливістю розвитку цих непрофільних аспектів вищої освіти університети ЄС приваблюють наших студентів [1].

Сьогодні зацікавленість освічених людей у вивченні економічної теорії пояснюється високим рівнем тих проблем, з якими стикається українська економіка. Складність цієї науки, що відображає багатовимірний господарчий світ, при її вивченні потребує від дослідника витривалості верблюда та терпіння святого.

Сучасний глобальний світ вимагає від випускників вишів вміння аналізувати складні питання економічного буття (місце України у глобальному світі, її конкурентні переваги, ефективність прийнятих урядових рішень), оцінювати консервативні та позитивні тенденції розвитку, визначати власну позицію щодо економічних перетворень та як наслідок бути готовими до практичної діяльності. Реалізацію цього завдання виконує ціла низка суспільних наук, де особливе місце належить економічній теорії. П.Самуельсон у своєму найбільш відомому підручнику "Економікс" писав, що людина, яка систематично не вивчала економічну теорію, подібна до глухого, який намагається оцінити музичний твір.

Наукове уявлення про суспільний добробут, споживання,

заощадження, інвестиції, механізм функціонування ринку грошей, ринку праці, коріння циклічного розвитку, інфляцію, безробіття, економічне зростання, фіскальну систему та фіскальну політику надає макроекономіка. Особливо важливим є той факт, що набуті макроекономічні знання дозволять у подальшому критично аналізувати будь-який захід економічної політики уряду, приймати ефективні споживчі та управлінські рішення. При викладанні макроекономіки у сучасних умовах важливим є застосування інституційного аспекту, оскільки в умовах транзитивної економіки України будь-яка макроекономічна проблема має особливе інституційне забарвлення.

Мікроекономічний рівень економічної системи надзвичайно важливий для забезпечення життєдіяльності усіх економічних суб'єктів. На цьому рівні споживачі приймають раціональні рішення відносно вибору товарів та послуг, фірми створюють економічні блага, приймають оптимальні рішення відносно власної виробничої програми. Інституційні аспекти важливі й в межах мікроекономічного рівня дослідження, оскільки існує ціла низка благ, що надається не приватним сектором, а державним. Це так звані суспільні блага. Важливим суспільним благом в сучасних умовах є освіта. В той же час функціонування ринку породжує не лише позитивні екстерналії, що сприяють розвиткові особистості та соціуму, а й негативні екстерналії, які надають значної шкоди. Це в свою чергу потребує державного регулювання.

В українських реаліях актуальним є вивчення механізму здійснення суспільного вибору в умовах прямої та непрямой демократії, що дозволяє зрозуміти сутність та механізм дії таких явищ, як лобізм, лобіювання, медіанний виборець, політична бюрократія, політична рента, логролінг тощо.

Досвід роботи випускників вишів у передових компаніях показує, що для досягнення успіху в сучасному бізнесі крім фундаментальної економічної підготовки вкрай необхідні спеціальні знання, які формують систематичний підхід до вирішення складних економічних проблем. Особливу роль у формуванні такої системної візії відіграє економічна логістика.

Особлива актуальність застосування логістики в економіці України як на макро- так і на мікрорівні обумовлена:

· глобалізаційними та євроінтеграційними процесами, в яких Україна намагається брати активну участь;

- проникненням на український ринок ТНК та установлення стійких зв'язків з іноземними партнерами, які використовують нові підходи в управлінні;
- недостатнім використанням досить високого транзитного потенціалу України, обумовленого вигідним географічним положенням та потужними транспортним комплексом;
- тенденцією до логістичного аутсорсингу – передавання підприємствами логістичних послуг спеціалізованими операторам (логістичними провайдерами);
- наближенням параметрів промислового виробництва до сфери послуг – виготовлення продукції малими партіями на замовлення;

У загальній логістичній системі на першому рівні структури представлена економічна логістика, яка формує власну систему з чотирьох ланок: комерційна логістика, фінансова логістика, інформаційна логістика та сервісна логістика. Економічна логістика досліджує потокову форму організації економічної матерії та спеціалізується на вирішенні теоретичних і практичних проблем, пов'язаних з подоланням розділення елементів відтворювальної системи шляхом потокової форми організації матерії. Вивчення економічної логістики як теоретично більш високого рівня аналізу дозволяє студентам на якісно новому рівні з'ясувати особливості механізму функціонування господарчої системи, якісно вирішувати складні завдання практичної діяльності.

Отже, базові економічні дисципліни у поєднанні та взаємодії з спеціальними, зокрема, такими як логістика, дозволяють сформулювати у майбутніх фахівців цілісну картину економічного світу.

Література:

1. Винницький М. Як розвивати освіту після війни [URL: https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-rozvivati-osvitu-pislja-vijni.html](https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-rozvivati-osvitu-pislja-vijni.html) (дата звернення: 18.03.2023).
2. Завальна Ж.В. Економічна культура в договірному регулюванні суспільних відносин. *Forum Prava*, 2020. 62(3). С.44–54.